

Творча робота

Автор: Габрук Любов Григорівна

[Творча робота "Вишиваю хрестиком"](#)

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ, НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ

Заклад «Загальноосвітня школа I-III ступенів №8 Вінницької міської ради»

Творчий проект

з предмету: «Трудове навчання»

Розділ: Рукоділля

Тема: «Вишиваю хрестиком»

Виконала:

вчитель трудового навчання

Загальноосвітньої школи I-III ступенів №8

міської ради

Любов Григорівна

Вінницької

Габрук

2013- 2014 навчальний рік

Зміст проекту

1. Вибір та обґрунтування проблеми
2. З історії української вишивки
3. Збір інформації
4. Аналіз ідей
5. Технологія виконання зразка
6. Інструменти й пристосування для вишивки
7. Робоче місце вишивальниці, правила безпеки праці
8. Схема виконання вишивки
9. Економічне обґрунтування
10. Екологічне обґрунтування
11. Аналіз проекту
12. Рекламний проспект проекту
13. Список використаної літератури

2 . Вибір та обґрунтування проблеми

*... Навряд чи є вища з насолод ,
Як насолода творити.
Гоголь Н.В.*

Щоб моя кімната була затишною зовсім необов'язково купувати які-небудь речі, які могли б прикрасити і надати їй домашній затишок . Можна, звичайно, придбати в магазинах красиві картини, панно, які поєднуються за кольором з обстановкою, або, наприклад, штучні квіти, які могли б займати в кімнаті будь-який кут, надати їй тим самим веселий, радісний настрій.

Але набагато цікавіше, коли сам зробиш що-небудь для свого будинку. Наприклад, підійшли б вишиті картини до того ж ручна вишивка завжди цінувалася дуже високо, особливо в наш час, коли техніка і штучні технології майже повністю замінили ручну працю. Тому я вважаю дуже важливим для себе перейняти досвід багатьох поколінь і навчитися вишивати, як колись багато століть назад і до наших днів вишивали вправні майстрині.

Метою мого проекту є познайомитися з історією вишитих виробів; переконати учнів, що вишитий виріб, виконаний власноруч, стане особливо цінною річчю, адже він виконаний в індивідуальній, неповторній манері і яскраво відображатиме особистість свого творця; формувати навички захисту проекту; виховувати відповідальність, старанність, працьовитість, викликати інтерес до відродження національної культури.

Крім сказаного вище, моя мама, як і я дуже любить невеликі вишиті вироби. Так чому б не порадувати її, прикрасивши наш будинок акуратними і приємними на вигляд картинами. Тим більше, знаючи, що я зроблю приємно не тільки собі, а й близьким людям, процес вишивання картин буде ще цікавішим для мене. А це має чимале значення – адже коли знаєш, що твоя робота не буде марною, і працюєш із задоволенням.

Основні завдання проекту:

- Ø зібрати інформацію про вишитий виріб;
- Ø познайомитися з особливостями видів вишивки та їх кольоровою гамою;
- Ø вишити виріб і з'ясувати його призначення в майбутньому;
- Ø провести розрахунки матеріальних витрат на виготовлення вишитого виробу;
- Ø підвести підсумки творчого проекту, зробити висновки.

3 . Історична довідка про вишивку

Цей вид мистецтва виник давно – корені його сягають у глибину віків. Мабуть, ніколи не зможемо ми довідатися, хто і коли вперше здогадався втілити в узорний мотив красу рідної природи, свої переживання та відчуття, бо огляду на недовговічність тканини та ниток наука позбавлена можливості точно визначити час виникнення цього мистецтва. Адже зразки найдавнішої вишивки у музеях Європи відносять до V ст. н. е., а пам'ятки української вишивки збереглися лише за кілька останніх століть (найбільше у музеях вишивок XIX ст.).

Дані археологічних розкопок, свідчення літописців і мандрівників минулого дозволяють стверджувати, що початки мистецтва вишивання на території, яку займає сучасна Україна, сягають сивої давнини і розвиток його не переривався ніколи – починаючи з незапам'ятних часів і до наших днів. Елементи символіки сучасних орнаментів української народної вишивки перегукуються з орнаментами, якими прикрашали посуд давні мешканці території нашої країни – трипільські племена (доба пізнього неоліту і початку періоду бронзи).

Вишивкою був прикрашений одяг у скіфів – мешканців причорноморських степів, про що свідчить давньогрецький історик Геродот.

Відомо багато археологічних доказів відносно давності і поширеності народних звичаїв вишивати одяг. У с. Мартинівка Черкаської області було знайдено скарб, що датується VI ст. н. е. Серед інших речей тут виявлено срібні бляшки з фігурками, чоловіків, одягнених у широкі сорочки з вишивкою на грудях, — ще недавно так одягались українські селяни. Бляшки, подібні до знайдених у с. Мартинівка, було виявлено у Фессалії, на Балканах. Науковці вважають, що їх занесли туди слов'яни з середньої Наддніпрянщини. На фессальських бляшках зображено воїна так виразно, що видно вишивану вставку на сорочці.

Арабський мандрівник Ібн-Фадлак (X ст. н. е.) у своїй оповіді про русів зазначає, що вони мали вишитий одяг.

У часи Київської Русі мистецтво художньої вишивки дуже високо цінувалося. Сестра Володимира Мономаха Анна — Янка організувала в Києві, в Андріївському монастирі, школу, де молоді дівчата вчилися вишивати золотом і сріблом.

Археологічні розкопки, підтверджували значне поширення вишивання у стародавньому Києві на фібулах і срібних браслетах XIII ст.. зображено постаті в сорочках з широкими вишиваними манишками.

В Іпатіївському літопису від 1252 р. говориться, що князь Данило Галицький під час зустрічі з королем був одягнений в кожух, обшитий золотими плоскими мережками.

Творче спілкування з іншими народами мало певний вплив на техніку художньої вишивки майстрів Київської Русі, але в своїй основі вона залишалась самобутньою. Народ творив, знаходив і стверджував власний, оригінальний стиль. Невідомі умільці копіткою працею виробили різноманітні устелені техніки вишивання, зразки давньокиївського вишивання на шкірі та тканині дійшли до нас з X-XI ст.. З первісного заняття вишивка згодом перетворилася у ремесло, яке потрібно було добре знати. Відомо, що таку школу очевидно, першу на українській землі, у XI ст. організувала сестра Мономаха Ганна. В ній навчали майстринь, котрі вишивали речі церковного вжитку, князівський одяг тощо. У XVI-XVII ст. успішно діяли промисли гаптування в Києві, Чернігові, Корці та інших містах. У Львові вишивальний цех створений у 1658 р. Численні такі майстри були в XVIII ст.. при монастирях, поміщицьких садибах. Тут вишивали одяг, скатерки, рушники, наволочки та ін. Ці вироби здебільшого призначалися для продажу. Поступово формуються значні вишивальні центри, наприклад, у селах Григорівні на Київщині, Качаневці – на Чернігівщині, Клембівці – на Поділлі, і т. д. Такими центрами в Карпатах стають Вижниця, Косів, Космач тощо. У другій половині XIX ст.. знову виник інтерес до народного, національного вишивання і не тільки компонентів одягу, хатнього вжитку, а й атрибутів, символіки. І саме цей період виявився своєрідним пробним каменем під тиском штучних псевдонародних зразків, не притаманного їй призначення. Ручне вишивання, як основа існування такого виду народного художнього промислу не могло бути конкурентноздатним з промисловістю. Намагання різних товариств, організацій, установ (наприклад «Просвіти» земств, різних шкіл, курсів при них) щодо збереження, та дальшого розвитку цього виду народної художньої творчості могли дати бажаних результатів у конкурсній боротьбі з промисловим виробництвом.

Проте вишивка не зникла з життя народу, як і не згасла його душа, естетичні уподобання. Основне призначення вишивки – прикрашувати одяг, інетр'єно-обрядові тканини – зумовило її виживання і дальшого розвитку. Вона стала майже виключно домашнім заняттям, і хоч існували вишивальні фабрики, наприклад ім.. Лесі Українки у Львові. та дешеве фабричне полотно все більше замінювало тканини домашнього виробництва, вививка традиційно

тримається на індивідуальній творчості, дуже повільно переходила вона на перкалі, шовк та інші тканини промислових виробництва. І навпаки, фабричні різноколірні нитки, — заплоч, волічка, гарус і т. д. у народних вишивальниць користувались зростаючим попитом.

Кінець XIX – початок XX ст. – це період, коли вишивка набула масового застосування на жіночому і чоловічому одязі вишивання, образний, орнаментальний лад, набувають чітко означених рис. Наприклад, вишивка з рослинного орнаменту червоного, синього, зеленого, жовтого кольорів Яворів шини на Львівщині і монохромний (чорний), часто геометризований, орнамент. Сокальщини в цій же області. Багата на відмінності місцевого характеру гуцульська вишивка, наприклад, оранжево-жовта космацька з суто геометричним орнаментом відрізняється від наддніпрянської з розвиненим рослинним, і т. д. Українська вишивка знає також зооморфні, антропоморфні та орнітоморфні мотиви (зображення звірів, людей, птахів. Неповторністю композицій, орнаменту, колориту характеризується вишивки Полісся, Бойківщини, Поділля, Полтавщини. Часто вони є своєрідним «паспортом» для вишитих речей (наприклад, сорочок), Вже в кінці XIX на початку XX ст. вишивальницям на Україні були відомі понад 1200 художньо-технічних прийомів вишивання, хоч століттями існувало два основних методи нанесення вишивальними нитками стібків на тканину – двосторонній і односторонній. На всій території України широко було відоме мережання, однак окремі регіони мали свої особливості.

Композиційне вирішення української вишивки відзначається безмежною фантазією, колоритом. І все ж переважає стрічкова, букетна і вазонна композиції. Багатий колорит, складні геометричні узорі, що густо заповнюють тло тканини, властиві вишивці Галичини, Буковини, Закарпаття. Рослинний орнамент червоного, чорного і синього кольорів у поєднанні із зображенням тварин характерний для Полтавщини, Київщини, Чернігівщини. Серед найвідоміших майстрів Г. Герасимович, Л. Березовська, О. Василенко, Г. Гринь, Л. Вансальська, Г. Кольченко, а також В. Сидоренко, А Корзун (Зхапків), Н. Гречанівська, Л. Городина (Київщина), О. Великодна, О. Закорна (Полтавщина), М. Коржук, Є. Ковтун (Вінниччина), Д. Петневич, С. Селянкіна (Івано-Франківщина), Л. Фролова, Г. Бигук (Львівщина), А. Шувайло, З. Кресанова (Черкащина), І. Ремізова, В. Тгашмик (Чернігівщина) та ін.

Вишивка – це не тільки майстерне творіння золотих рук народних умільців, а й скарбниця вірувань, звичаїв, обрядів, духовних устремлінь, інтелекту українського народу. Численні орнаментальні зображення тварин, птахів, рослин, дерев, квітів, стверджують, що наші предки обожнювали їх, опоетизовували природу не лише у фольклорі, а й декоративному мистецтві. Наприклад, рушники з вишитими зображеннями голубів, півнів, коней, хрестиків тощо було своєрідними оберегами, що захищали людину від «злих» сил. Вагоме значення мала й кольорова символіка), червоний – любов, жага, світло, боротьба, сорний – смуток, нещастя, горе, смерть, зелений – весна, буяння, оновлення життя тощо). Солярні знаки, схематичні фігури Сонця, Березині, Дерева життя, вишиті на тканині, є ще одним свідченням глибокої шаноби наших пращурів до Сонця, Матері, як могутніх, святих, життєдайних першооснов усього суцього. Крім того, вишивання як національна традиція сприяло формуванню у дівчат і жінок терпіння, відчуття краси. Дівчина мала вишивати милому сорочку, хустину, весільні рушники. Вишитий своїми руками одяг був одним із головних показників працьовитості юнки. стійкості традицій дійшли через століття до наших часів. Звичайно, з часом майстерність вишивання вдосконалювалась. Народний досвід зберіг найтипівіші, найбільш доцільні, позначені високим мистецьким смаком зразки орнаменту, їх барвистість, вишивальні техніки.

На рубежі XVI- XVII ст. починається могутня хвиля відродження української культури, розвитку різних видів мистецтва, в тому числі й вишивання, Арабський мандрівник, який у 1656 р. проїздив через Україну по дорозі до Москви і назад, описуючи побут українців, зазначав, що у дочок українських міщан та київських вельмож головні убори гаптовані золотою ниткою.

В умовах патріархального укладу сільського життя з натуральними формами господарювання більшість речей домашнього вжитку та його сім'єю. Майже в кожній хаті ткали полотно і шили з нього одяг. А вишивка була напоширенішим способом прикрасити тканину.

Всіма нами улюблена вишивка хрестиком, так само як і інші види рукоділля, має свою історію. Немає точних відомостей про те, де і коли з'явилася вишивка взагалі, і коли вишивка хрестиком виділилася в окремий вид рукоділля.

Вишивка хрестиком – один з найпопулярніших видів рукоділля, мистецтво бере своє коріння з епохи первісної культури, коли люди використовували стьобання кам'яними голками при шитті одягу з шкур тварин. Спочатку матеріалами для вишивки були шкіра тварин, жили, волосся, волокна конопель чи вовни.

Оригінальних вишивок, що датуються раніше XII століття, майже не залишилося. Але зображення одягу і предметів інтер'єру свідчать про те, що вишивка з'явилася набагато раніше. У різних країнах узори відрізнялися як стилем так і кольором.

У вишивці відбивалися національний колорит і власне бачення краси кожного народу.

Вишивкою, як відомо з творів Геродота, був прикрашений одяг скіфів. Знайдені на

Черкащині срібні бляшки з фігурками чоловіків, датовані VI ст., при дослідженнях показали ідентичність не лише одягу, але і вишивці українського народного костюма XVIII-XIX ст. Арабський мандрівник X ст. н.е. в своїх розповідях про русичів згадує, що вони носили вишитий одяг.

Археологи стверджують, що вишивали в наших краях ще в X столітті, але це було не стільки окрасою як язичеським оберегом – вишивкою прикрашали свій будинок, предмети побуту, одяг, щоб відвести біди та призвати щастя і мир. З часом узорі змінювалися, переставали бути оберегами та ставали предметами мистецтва, які просто милували очі.

Так вишивка з часом стала прикрасою. У ті далекі часи практично кожна жінка займалася рукоділлям, про що свідчать багато віршів і пісні. Прикрашалися вишивкою верхній одяг, паски, рукавиці, взуття, сорочки.

Одяг прикрашався вишивкою в тих місцях, де вона стикалася з тілом – комір, рукава, поділ. Також прикрашалися вишивкою рушники, скатертини, простирадла. Рушниками з хлібом-сіллю зустрічали дорогих гостей, накривали такими рушниками хліб.

Особливо прагнули прикрасити свій будинок на свята – рушники розвішували на стіни, дзеркала, вікна, вішали їх на ікони і на божницю, жінки нарядно одягалися в прикрашені золотом, сріблом, перлами, кольоровими каменями, бісером, скляними намистинками, люстерками одяг. З дитинства (раннього віку) сільські дівчатка під керівництвом матерів і старших сестер займалися рукоділлям для того, щоб приготувати собі придане до весілля. Перед весіллям владнували виставку – щоб показати, яка наречена майстриня та яка вона працююча. Наречена дарувала рушник судженому і сватам, а також рідні жениха, ним прикрашали гільце, на дівич-вечорі. На рушник ставали під час вінчання в церкві та благословення батьків.

У сільських сім'ях одяг шили з домотканих вовняних і льняних тканин, прикрашали кольоровим ситцем, мережками, вишивкою.

На масляну, весіллі, при народженні або смерті людини вишиті рушники вважалися священним оберегом. Особливу силу оберігати людей від злих сил, хвороб і стихій приписували звичайному рушнику.

У наш час вишивка хрестиком набула масового характеру, вишивають не лише жінки, але і чоловіки - беруть в руки голку і створюють шедеври.

Вишивки Ірану та Індії відрізняються безліччю рослинних мотивів, зображенням птахів, тварин а також сюжетів з класичної національної літератури. Вишивки Візантії, що відрізнялися красою шиття шовком, золотом та сріблом, різними узорами, зробили значний вплив на розвиток мистецтва вишивки хрестом в багатьох країнах Європи в період середньовіччя. Таким чином з'явилися унікальні орнаменти та техніка вишивки хрестом, індивідуальні для кожної національності.

Територіальні особливості

Мистецтво вишивання сягає своєї давнини. Розвиток його ніколи не переривався. Пам'ятки X-XIII століття засвідчують високий рівень орнаментальних композицій вишивок з антропоморфними, зооморфними і рослинними геометризованими мотивами.

Уже в цей період можна говорити про два напрями вишивання - орнаментальний і сюжетний. Важливими знахідками срібно-золотого гаптування з фігурними зображеннями XII століття є фрагменти епітрахилі знайдені в 1936 році у Софійському соборі. Вісім фігур - жіноча Оранта, п'ять чоловічих, двох ангелів - вишиті золотою, срібною сухозліткою та світлим шовком "в прокол", "в прикріп", "в настил". Між фігурами на епітрахилі вишитий

рослинний орнамент: галузки, завитки, листочки та ін. Про поєднання сюжетних і орнаментальних зображень як про типове явище вишивального мистецтва свідчать пам'ятки пізнішого часу.

Так, сітчастий ромбовий орнамент червоними нитками вишитий на білій скатертині, якою застелений стіл у фресці "Тайна вечеря" в Горянах. Чітке розміщення квіткових галузок, червоних, чорних стрічок видно на фресках в Любліні й Лаврові, на іконі "Богородиця з дитиною" з Луцька, "Спас нерукотворний", "Преображення" з Яблунева. Детально рядове і шахове розміщення квіткових червоних і чорних галузок передано в одязі Христа в іконах "Богородиця одигітрія" з Красова та в "Поклоніння волхвів" з Бусовиська.

Розвиток сюжетного вишивального мистецтва засвідчують зображені твори XI-XVI століття. Серед них особливо цінні: золочівський фелон, плащаниця із Жиравки. В золочівському фелоні вишивка передає не тільки багатство орнаментальних мотивів, а й індивідуальність виразу обличчя. Всього в фелоні одинадцять постатей, і кожна має відмінні риси в передачі обличчя, орнаменту одягу, німбу.

На домотканому полотні вишита плащаниця XVI століття, що зберігається в Кам'янець-Подільському історичному музеї-заповіднику. Це одна з тих пам'яток, що показує орнаментальне багатство геометризованих і геометризовано-рослинних мотивів у сюжетних вишивках. У цьому плані цікаві буковинські гапти, датовані сюжетні вишивки XVII століття, що зберігаються у Львівському музеї українського мистецтва.

Поступово збагачуються техніки виконання вишивок золотом, сріблом та шовком. У XVII столітті з'являється панцирний шов, різні методи закріплення металевих ниток, які утворюють ромби, зигзаги, кривулі та ін. Аналогічні техніки були поширені в пам'ятках із західних областей України. В єдиному руслі творчого процесу проходив розвиток вишивки в таких центрах гаптування, як Київ, Чернігів, Львів, Луцьк, Корець, Чернівці, Броди, Дубно, Острог. Вишивкою прикрашали одяг, скатерті, рушники, наволочки, кінську зброю.

Вишивки XVII-XVIII століття виконані переважно на домотканих матеріалах: льняних, конопляних, вовняних. З середини XVII століття поширилось використання для вишивок привізних бавовняних, вовняних, шовкових, металевих. Пожвавлення торговельних відносин сприяло тому, що фабричні червоні, чорні і сині нитки масово використовувалось в українській народній вишивці. Місцеве виробництво шовкових тканин XVII-XVIII століття у таких провідних осередках, як Київ, Корсунь, Кам'янець-Подільський, Львів, Броди, Корець, Івано-Франківськ, Бучач, мало велике значення для поширення шовкових ниток у народному вишиванні. Вітчизняне виробництво золотих і срібних ниток давало можливість активно використовувати їх для виготовлення високохудожніх золототканих тканин.

Різні верстви феодальної верхівки, козацька старшина, церква були замовниками дорогих вишивок золотими, срібними, шовковими нитками – скатертин, завіс, шат для ікон, фелонів, плащаниць, риз, інших коштовних виробів. Суцільне вишивання золотими і срібними та мідними нитками – гаптування – було популярним видом народної творчості. Вишивальниці уміло застосовували в своїх композиціях різновидні елементи геометричного, рослинного, зооморфного орнаменту, дуже часто зберігаючи архаїчні форми: геральдичні, зооморфні композиції, антропоморфні зображення, розетки, дерево життя та ін. Особливого розвитку зазнав дуже стилізований рослинний орнамент, серед якого центральне місце займала квітова галузка.

Унікальні пам'ятки народного вишивання XVII-XVIII століття- рушники, вишиті

ручнопряденими червоними, інколи з вкрапленням синіх ниток на домотканому полотні. В рушниках з антропоморфними мотивами складні геометризовані зображення часто передані в характері рослинних форм. Архаїчні риси антропоморфних мотивів найбільш збереглися в рушниках з районів Поділля, Подністров'я.

Різноманітність вишитих на рушниках композицій дерева життя- символу всього живого – створюють фантастичні казкові птахи, що оберігають його. Вишивальниці наділили ці мотиви рисами неземної краси, таємничості, глибинної премудрості. Птахи переважно розміщені обабіч центрального стовбура над кроною дерев. Їм видно все земне і відкриті небесні простори. Вони вишиті або з припіднятими крильцями, готові злетіти, або зображені в іншій, спокійній позі – їх голови повернуті вгору. В усіх композиціях птахи трактовані узагальнено, так, що важко відгадати їх реальні форми.

Серед фантастичних сюжетів у вишитих рушниках XVII ст. виділяються сірини – птахи давніх легенд, билин, своєрідні древньослов'янські покровителі. Виміряні людською уявою, вони по-різному зображувались на рушниках. У Чернігівському історичному музеї зберігається рушник з типовим розміщенням диво-птаха над деревом життя. Крила його високо підняті, хвіст овалоподібний, пишно розпущений, з променеподібними п'явками, що уособлюють промені сонця.

Образи диво-птахів, віл-русалок збереглися у вишивках рушників північних районів Чернігівщини, Сумщини. В характері їх трактування відчутні аналогії з подібними сюжетами, поширеними в російській народній вишивці. Ці мотиви нерозривно зв'язані з деревом життя. Фантастичні напівлюдські птахи видозмінювались, губилися в народній пам'яті.

В орнітоморфному орнаменті в XVII ст. з'являються зображення орлів. Вони вишивались сидячими, з напіврозпущеними крилами, у профільному зображенні або у фас, але завжди з характерно поверненою головою. Найбільше пам'яток з вишитими геральдичними орлами XVII-XVIII ст. збереглося з Чернігівщини. Як стверджують дослідники, орел особливо шанувався як покровитель племені сіверян, а вже пізніше він стає геральдичною емблемою міста Чернігова.

В рушниках XVIII ст. в складні рослинні композиції дуже часто включені попарно або в круговому розміщенні півники, курочки, качечки. Типовим зразком є рушник, в якому птахи в круговому плані оточують дерево життя. Найчастіше птахи розміщені вверху композиції попарно, як символи радості, родинного щастя.

Складні процеси переходу від геометризованих форм найрізноманітнішого сюжетного образотворчого орнаменту до рослинного прослідковуються у вишивках початку XVIII ст. Типовий приклад – вишивки з буковинських районів Подністров'я. На зміну ламаним стрічкам приходять хвилясті, у вигинах яких розміщуються чотирипелюсткові квіти, листочки. Особливо цікаві у вертикальному плані розміщені смуги, в яких позмінно вишиті червоними і синіми нитками один над одним вазонні мотиви з різними квітами. Такий принцип вертикальної подачі вазонних мотивів, антропоморфних фігур, уподібнених до дерева життя, зустрічається і в інших районах України: Бойківщини, Яворівщини та ін. Поширені трирядові композиції з мотивами дерева життя, уподібненими до зображення людських постатей у вишивках запасок Яворівщини.

Особливого розвитку зазнав рослинний орнамент у вишивках великих скатертин, запон, простирадл. Складні рослинні орнаментальні форми логічно розміщені на бордюрах, що обрамляють прямокутну і центральну частини. В міському купецькому середовищі

побутували скатертини з виділенням концентричної композиції, обрамленої бордюром – прямокутною або круговою орнаментальною смугою. Так, скатерть 1710 року, на якій вишиті складні рослинні галузки, розетки-зірки, вражає багатством варіантів різного напрямку і щільності стібків червоною заповоччю, їх виділенням на білому фоні. Аналіз принципів суцільного двостороннього заповнення квіткових пелюсток, листя різними дрібними стібками, зубцями, ромбиками, квадратами дає можливість проводити порівняння з відомими рушниковими швами, характерними для Київщини, Полтавщини XVIII ст.

Для Чернігівщини та Київщини найхарактернішими старовинними швами є “набирування” – це шви, що шиються зліва направо дуже дрібними стібками і нагадують бісерні вишивки, орнамент чіткий, простий, завжди геометричний.

Майже по всій Україні відома техніка “вирізування”, що комбінується із “лиштвою”. Вирізування виконується білими та сірими нитками, на Поділлі – кольоровими. Ця техніка поєднувалася з іншими способами вишивання.

Українській народній вишивці притаманні також інші шви: стебнівка, верхоплут, кучері, вирізування, мережка, які раніше часто поєднувалися в одному узорі. Так лиштва із мережками або вирізування дає один з художньо найдосконаліших типів вишивки, що був особливо поширений на Полтавщині, Київщині, Поділлі.

На початку XX століття вищеназвані техніки дещо витісняються швом “хрестик”. Це, безумовно, менш складна техніка, узори хрестиком звичайно вишиваються дещо грубіше, ніж заволіканням або низзю. Проте окремі майстри досягають в техніці “хрестик” значних мистецьких ефектів.

Чи не найяскравішим втіленням багатого і розмаїтого мистецтва народної вишивки є біла вишивана сорочка – невід’ємна складова частина українського народного вбрання як жіночого, так і чоловічого. Вишивана сорочка була характерною ознакою кожної місцевості, і порівняно легко відрізнити полтавську від подільської, гуцульську від поліської. Вони розрізняються орнаментом, технікою виконання та гамою барв.

Для Полтавщини характерні такі шви: хрестик, плутаний хрестик, подвійний прутик, зубчики, мережка, прутикова мережка, вирізування, лиштва, виколювання, довбанка, верхоплут, ляхівка в один і більше рядів, пухлики, ланцюжки та ін. Узори виконуються окремими швами і поєднанням кількох швів. Сорочки на Полтавщині вишиваються переважно білими нитками, зрідка червоними та сірими. Манишка білих сорочок у старих взірцях оздоблювалася білим узором, що виконувався гладдю. Візерунок обводився чорними або кольоровими смугами. Техніка вишивання – стебнівка, хрестик, шов “позад голки”.

Вишивки Полісся прості й чіткі за композицією. Ромболамана лінія геометричного мотиву повторюється кілька разів. Вишивка червоною ниткою по біло-сірому фону лляного полотна графічно чітка.

У північних районах Волині побутує вишивка низовим і поверхневим швом на зразок ткани, одноколірне вишивання, виконане в цій місцевості, вражає своєю вишуканою простотою. У південних районах області переважають рослинні мотиви у доборі квіток, ягід, листочків. Шиття поверхнєве – хрестик, гладь, прутик. Чорний колір поєднується з найрізноманітнішими комбінаціями червоного, чим досягається значний колористичний ефект.

Для Чернігівщини характерні білі вишивки. Щоб підсилити загальну виразність вишивки, в ній здебільшого використовують два або більше типів швів. Наприклад в одній композиції поєднуються шви прозорі із щільним настиланням або іншим видом лічбової гладді. На Чернігівщині чоловічі та жіночі сорочки змережуються прутиком так, як і на Поділлі, - прозорою мережкою, червоними та чорними нитками.

Сорочки на Київщині оздоблюються гладдю, занизуванням, набируванням та хрестиком. На них переважно рослинно-геометризовані орнаменти із стилізованими гронами винограду, що виконується червоними і чорними нитками, з незначним вкрапленням жовтого.

У південних районах України сорочки прикрашаються вишивкою, що являє собою поєднання орнаментальних мотивів та вишивальних технік різних місцевостей. Це пояснюється тим, що тут мешкає мішане у плані національному населення.

Для подільських сорочок характерна барвистість і різноманітність швів. Найтипівішим є змережування "павучками", яким примережують уставки на рукави, клинці. Подільська вишивка особливо багата на візерунки: центральні мотиви у вигляді ромбів здебільшого розміщуються між двома горизонтальними лініями. В орнаментах подільських вишиванок переважає один колір - чорний з більшим чи меншим вкрапленням червоного, синього, жовтого та зеленого.

На півдні Тернопільщини типовою є вишивка вовняними нитками із згущеними стібками: окремі елементи обводяться кольоровими нитками, що забезпечує високий рельєф та кольоровий ефект. Такі вишивки розміщують уздовж усього рукава повздовжніми чи скісними смугами від пілочки до краю рукава.

Велике багатство технік вишивання характерне для Вінниччини: низь, хрестик, стеблівка, настилювання, зерновий вивід, вирізування; різноманітні види чорних, білих та кольорових мережок. Поряд з основними швами застосовуються й допоміжні - штапівка, стебнівка, контурні шви, якими обробляють і з'єднують окремі елементи композиції.

Характерна риса етнографічного району Карпат та Прикарпаття - це велика кількість окремих складових частин регіону із своїм колоритом та специфічними особливостями. У минулому майже кожне село відрізнялося від іншого своєрідністю вишивки, багатством орнаментальних композицій та неповторністю кольорів. Так у сорочках, вишитих у селі Космачі, переважає осіння гама кольорів, а у Верховинських селах - гама синіх та фіолетових.

У народній вишивці Львівської області використовуються різноманітні типи узорів: окремі з них поширені по всій області, інші - пов'язані з певними місцевостями і утворюють локальні різновиди. У південних районах Львівщини орнамент вишивок геометричний, білий фон не заповнюється, що надає узорам прозорості й легкості. Вишивані сорочки колористично розмаїті.

На Буковині використовуються зооморфні, які вишивають білою гладдю, дрібним хрестиком, штапівкою, крученим швом. При цьому як вишивальний матеріал використовують бісер, шовк, вовну, срібні та золоті нитки, металеві лелітки.

Для вишивок Закарпаття характерним є мотив "кривуля" у різних техніках виконання. Переважає техніка "заволікання" і вишивання хрестиком, часто також використовують вирізування і гаптування. Кольорова гама вишивок широка: червоне поєднується з чорним,

поширені як білі так і багатоколірні орнаменти.

Сьогодні, як і сотні років тому, не старіє стародавнє мистецтво тканих і вишиваних рушників, які є традиційною прикрасою українського народного життя. Розвішані у світлиці по стінах і над картинами, вони надають їй охайності, святковості та затишку.

Спільною творчою працею народних майстрів і художників – професіоналів українська вишивка всебічно розвивається, широко виходить у художню промисловість, знаходить застосування в побуті міста і села.

4. Збір інформації

Матеріали та інструменти

Матеріалом для вишитвання є основа, на якій вишивають – полотно, замша, шкіра тощо, а також те, чим вишивають, тобто нитки з льону чи конопель, бісер, шерстяна пряжа. Народні майстри і художники вишивають на натуральних тканинах – полотнах (часто домашнього виготовлення), маркізеті, крепдешині, батисті та інші.

Тип застосованої тканини залежить від техніки вишивання. Для лічильної вишивки потрібна тканина з полотняним переплетенням ниток (льняне або бавовняне полотно, маркізет, бортівка), тобто така, на якій зручно лічити нитки. Існує спеціальна вишивальна тканина у якої нитки основи і утка однакової товщини. Для вишивання хрестиком придатна всяка канва. У продажу є густа канва, на якій можна вишивати зразу виріб, але продається і розріджена. Таку канву потрібно пришити до тканини наметувальними стібками і вишивати одночасно на канві і на тканині. При цьому треба стежити, щоб голка з робочою ниткою точно входила в отвори канви. Закінчивши вишивати, поперечній й поздовжній нитки канви обережно висмикують. Під час роботи стібки злегка затягують, щоб після видалення ниток канва вишивка лежала щільно на тканині.

Найкращими нитками для вишивання є муліне, ірис, гарус. Застосовують шерстяні і синтетичні нитки, а також будь-які інші слабкої крутки і міцного пофарбування. Щоб перевірити чи линяють вибрані нитки, потрібно на клаптику білої тканини виконати нескладну вишивку (досить сім-вісім стібків), після чого тканину випрати і випрасувати. Якщо нитки линяють, навколо вишивки біла тканина злугка пофарбується.

Муліне бажано зберігати в окремих мотках, а не в косах. Кожний моток муліне розрізняють в одному місці і складають у кілька рядів. При такому методі зберігання зручно витягати з мотка будь-яку кількість ниток, а залишок робочої нитки намотують упоперек мотка для дальшого використання. Крім того, добираючи кольорову гаму, окремі мотки зручно розкладати один біля одного і замінити неприйнятні кольори іншими, чого не можна зробити, зберігаючи нитки в косах.

Для вишивання треба мати п'яльця, ножиці, бажано з заокругленими до верху кінцями, набір голок з вушками різної величини та сантиметрову стрічку. Наперсток потрібний в разі вишивання на товстому матеріалі, коли потрібно сильніше натискувати на голку.

П'яльця можуть бути круглі і квадратні, пластмасові і дерев'яні. Їх використовують для

забезпечення натягу тканини. Стібки в цьому випадку лягають рівніше і рисунок не перекошується. Квадратні п'яльця або спеціальну раму використовують для складних і великих за розміром вишивок. Раму встановлюють у похилому положенні так, щоб можна було працювати обома руками з лицьового і спіднього боку вишивки.

Голки повинні відповідати вишивальній нитці і тканині. Чим тонша тканина, тим тонші мають бути нитка і голка. Голка залшає в тканині прокол, через який проходить робоча нитка. Якщо голка товста, а тканина тонка, то утворюються дірочки, якщо голка набагато тонша, ніж вишивальна нитка, то, проходячи через прокол, робоча нитка часто рватиметься. При будь-якому вишиванні голку слід вколювати між нитками тканини.

Перед початком і періодично в процесі роботи руки старанно миють з милом, бо пітні руки забруднюють робочу нитку і тканину.

Щоб вишивка не забруднювалась, роботу тримають у спеціальній серветці. Поза під час роботи повинна бути зручною, освітлення достатнє.

Якщо додержувати перелічених умов, після закінчення вишивання виріб не потрібно прати. Прасують вишиті вироби тільки з вивороту на товстій м'якій прокладці. У такому випадку вишивка рельєфніше виділяється на тканині.

Перенесення рисунка на тканину

Існує кілька способів перенесення рисунка на тканину. Перший, найпростіший і найпоширеніший – за допомогою копіювального паперу. Бажано мати набір кольорового копіювального паперу. Оскільки копіювальний папір бруднить тканину, бо для білої тканини краще використати папір жовтого чи зеленого кольору, тобто такий, який не залишає яскравого масляного сліду. Копіювальний папір кладуть блискучою поверхнею на тканину, зверху накладають рисунок і прикріплюють до тканини булавками, щоб у процесі роботи рисунок не зсунувся. Контури рисунка акуратно обводять гостро заструганим олівцем, пам'ятаючи, що в процесі вишивання виправити викривлення ліній контура набагато важче.

Другий спосіб – наметування. Він дає можливість переносити рисунок на тканини, на які його не можна перенести через копіювальний папір (шовк, шерсть, оксамит тощо). Рисунок переносять на тонкий цигарковий папір, прикріплюють до тканини в потрібному місці і прометують яскравою ниткою по контуру. Потім папір акуратно відривають. Цей спосіб дає пунктирну лінію контуру.

Третій спосіб – “припорох”. Він більш трудомісткий, але дає змогу переносити рисунок на будь-яку тканину. Цей спосіб позбавлений недоліків двох перших: тканина не брудниться, контур рисунка не викривляється. Рисунок переносять на кальку. Потім беруть товсту тканину, на неї кладуть білий папір, а зверху – кальку з рисунком. Акуратно, по контуру рисунка тонкою голкою проколюють дірочки на однаковій відстані одна від другої. Аркуш паперу з наколотим рисунком накладають на тканину і прикріплюють. Ватяний тампон, щільно обгорнутий тканиною, змочують у розчині зубного порошку в гасі (можна взяти синьку або сажу) і протирають весь рисунок через проколи. Розчин проходить крізь дірочки, залишаючи відбитки по контуру рисунка.

Технологічні особливості

Усі види швів, що застосовуються в українському народному вишиванні, можна поділити на лічильні і по вільному контуру. Лічильні шви виконують на основі лічби ниток тканини. Шви по вільному контуру вишивають по попередньо нанесеному рисунку на тканину. До них належать різноманітні декоративні шви: петельний, тамбурний та їх різновиди – стебловий, полтавська та художня гладь, рішельє.

Лічильні шви виконують на попередньо прорідженій або суцільній тканині. Перші називаються ажурними, другі - глухими швами. До групи ажурних лічильних швів належать мережки, вирізування, сітки, а до глухих – лічильна пряма і коса гладь, хрестики, різноманітні декоративні лічильні шви, занизування, набирання та ін.

Простими мережками називають такі, для яких висмикують лише одну смугу тканини і застосовують один технічний метод.

Одинарний прутик. Основою мережки є звичайний ручний шов, який застосовують для підшивання рубця. З розвитком народного мистецтва вишивання цей шов видозмінився і перетворився в найпростішу мережку- одинарний прутик.

Виконуючи цю мережку, обшивають лише одну сторону прорідженої доріжки тканини, утворюються немовби китички з ниток тканини. За принципом цієї мережки вишивають багато інших, але тільки в два ходи – з обох боків прорідженої смужки тканини – верхнього і нижнього.

Подвійний прутик. Ця мережка є основою для всіх складніших мережок, але часто застосовується і в чистому вигляді – для підшивання краю виробів – серветок, скатертин, рукавів і ін.

Мережку подвійний прутик виконують тим же методом, що й попередню. Спочатку виконують мережку одинарний з протилежного боку – виходять стовпчики, стягнуті з обох боків.

Роздвоєний прутик, або черв'ячок. Ця мережка – видозмінений подвійний прутик. Нижній край мережки виконують так само, як і в одинарному прутіку, але при цьому кількість відокремлюваних ниток для стовпчика має бути обов'язково парна. Оформляючи ряд мережки, в кожній стовпчик стягують половину ниток двох сусідніх стовпчиків, немовби розділяючи кожен стовпчик навпіл. Роздвоєний прутик застосовують у вузьких мережках.

Снопик і жучок з центральною ниткою. Цю мережку виконують зліва направо по готовій мережці, подвійний прутик завширшки 1 см або більше. За допомогою робочої нитки з'єднують стовпчики в пучок по два або три разом по центру мережки. Якщо об'єднують по два і чотири стовпчики, мережку називають снопик, а якщо – три стовпчики, то жучок.

Козлик. Ця мережка є іншою комбінацією парного з'єднання стовпчиків. Робочою ниткою роблять одночасно два ряди петель. Стовпчики зв'язують по два разом приблизно на $\frac{1}{3}$ висоти то зверху, то знизу. При цьому до вже стягнутого стовпчика приєднують щоразу тільки один новий так, щоб кожний стовпчик був з'єднаний з двома суміжними.

Затягування. Ця старовинна мережка характерна для полтавської вишивки. Поєднується з глухим швом занизування. Свою назву дістала від способу вишивання. Узор утворюється не настиланням, а затягуванням робочої нитки замість висмикнутої. За рахунок цього

створюється враження ажурності. Виконують мережку нитками неяскравих кольорів, близьких до кольору тканини.

Вирізування. Цей шов у поєднанні з лічильною гладдю, мережками та іншими видами швів дуже поширений на Полтавщині і виконується білими або сірими нитками на білому полотні. Він також поширений на Київщині, але виконується червоними або чорними нитками. Спочатку качалочками обшивають контур фігурки, стежачи за тим, щоб одні й ті самі нитки з обох сторін контуру попадали в стовпчики. Як тільки фігурка буде обкидана ниткою, вирізують нитки біля качалочок і висмикують їх. Виходить сіточка всередині фігурки. Стовпчики утвореної сіточки щільно обкидають робочою ниткою, одночасно виконуючи в центральних клітинках накидні петлі. Перехрещення стовпчиків закривають двома перехрещеними діагональними стібками

Виколювання або солов'їні вічка. Цей шов самостійно не застосовується, а входить як складова частина у великі композиції спільно з іншими швами, як лічильна гладь, зерновий вивід. Шов виколювання являє собою квадратик з дірочкою посередині. Стібки, якими обкидають дірочку, роблять різної довжини по одній нитці тканини. Щоб мати правильний квадратик з дірочкою посередині, беруть парну кількість ниток для кожної сторони квадратика. Під час вишивання стібки треба стягувати, щоб утворилась дірочка.

Двобічний шов, або штапівка. Цей шов ґрунтується на шві вперед голку, який є основним у народному вишиванні. Застосовується самостійно і як елемент орнаментального вишивання з лічильною гладдю. Виконується за лічбою ниток основи і утка уперед голку без попереднього нанесення рисунка на тканину. Спочатку прошивають контур рисунка. Зворотним ходом робочої нитки покривають пропущені місця і пропускають покриті, одночасно заповнюючи внутрішню частину рисунка.

Ретязь. Шов ретязь застосовують як декоративний та маскувальний у поєднанні з іншими швами для оформлення країв виробів. Стібки лягають дуже щільно. Ретязь можна вишивати двома способами. В обох випадках на лицьовому боці виходить однакова вишивка, а на виворотному – або всі стібки вертикальні, або два ряди горизонтальних.

Курячий брід. Цей шов застосовують у поєднанні з лічильною гладдю, вирізуванням, солов'їними вічками. Він являє собою зворотний бік зернового виводу, але вертикальні і горизонтальні стібки двічі не повторюються. Під час вишивання робочою ниткою стягують нитки тканини, щоб утворились невеличкі отвори. Цей шов має красивий вигляд, якщо його вишивають товстою крученою ниткою. Шов часто вишивають у два, три і більше рядів.

Косий хрестик. Виконуючи всі види вишивання хрестиком, необхідно дотримуватись таких правил:

- 1) вершини всіх хрестиків, що стикаються, мають збігатися так, щоб на просвіт вишивки видно було дірочки;
- 2) верхній напівхрестик по всій вишивці повинен мати один напрям.

Косий хрестик – найпоширеніший шов у сучасних українських вишивках. Він складається з двох косих стібків, які перехрещуються по діагоналі.

Подвійний хрестик. На відміну від косого кожний подвійний хрестик вишивають окремо. Спочатку виконують діагоналі хрестика, а потім два перпендикулярних стібки так, щоб

центр їх перехрещення збігався з центром перехрещення діагональних стібків.

Прямий хрестик. Прямий хрестик поширений у західних областях України, але як елемент орнаменту зустрічається у вишивках інших областей. Вишивають прямий хрестик так само, як і косий, тільки перехрещуються вертикальні і горизонтальні стібки.

Рушникові шви. Ця велика група технічних способів великих елементів рослинного орнаменту поширена у вишивках центральних областей України. Це в основному двобічні лічильні шви, які поєднують в собі занизування, штапівку, лічильну гладь, хрестик.

Обводки. До рушникових швів близькі обводки, призначені для композиційного завершення орнаменту. Їх можна виконувати різними швами - занизуванням, прямою і косою гладдю, набируванням, а також ретязем, верхошвом, хрестиком. Можна застосовувати різноманітні їх поєднання.

Строчка, або шов назад голку. Цей шов нагадує машинну строчку: на лицьовому боці виробу стібки розташовані впритул один за одним, а на вивороті вони лягають один на одного.

Тамбурний шов, або ланцюжок. Народне вишивання дає дуже багато зразків застосування тамбурного шва. Ним вишивають узори як самостійно, так і в поєднанні з рушниковими швами, в рослинних орнаментах. Шов виконують справа наліво.

Художня гладь із зливанням відтінків. Цей шов звичайно застосовують для вишивання квіток та листків. Поєднуючи кольори ниток, можна досягти потрібного кольору і відтінку. Злиття відтінків досягають тим, що стібки гладі роблять різної довжини. Для вишивання художньою гладдю необхідно мати велику палітру кольорів ниток. Часто в одному кольорі необхідно поєднати до 10 і більше відтінків.

Сполучні шви. Сполучні шви, застосовувані для зшивання різних площин тканини, називають змережуванням. Виконують їх петельним швом. Перш, ніж приступити до змережування, треба підготувати краї деталей виробу. Для цього край виробу підгинають на 3 мм, потім ще раз на 3 мм і приметують ниткою кольору тканини виробу.

Вимоги до конструкції:

ü Виходячи з призначення вишитого виробу, який проектується, виріб має бути не складним у виготовленні, а у його вишивці використати елементи народних традицій.

Вимоги до вишивки:

ü Орнаментальні мотиви узору мають добре сприйматися на великій відстані. Для вишивки використовуємо техніку вишивки «хрест»;

ü Вишивка не повинна заважати практичному призначенню виробу і в той же час має прикрашати виріб;

ü Деталі, з яких складається орнамент, повинні відповідати основній темі;

ï Уважно слідкувати, щоб у процесі вишивання швом «хрестик», усі верхні лицьового боку вишивки перетинали нижні в одному напрямі.

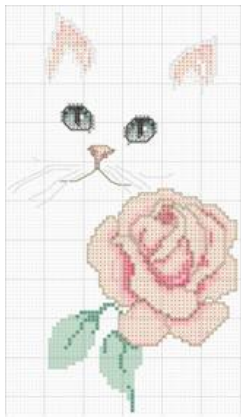
Вимоги до матеріалів:

ï Вимоги визначаються призначенням даного виробу. Тканина повинна легко прасуватися, зручна у вишивці. Нитки для вишивання не повинні линяти.

Технічна пропозиція

Опрацювавши різні інформаційні джерела, ми підібрали декілька узорів для вишивання картинки. Але вибрали один з узорів та внесли певні зміни до даного узору.

5. Аналіз ідей

6. Технологічний етап

Вишивку картини можна зробити на канві, бо ми обрали рахункову техніку, а для неї потрібна тканина з полотняним переплетенням (або тканина «вишиванка»).

Вишити ширину вибраного узору картини, бічні зрізи підрубати. Після завершення вишивки, картину потрібно обережно випрати у теплій воді та випрасувати.

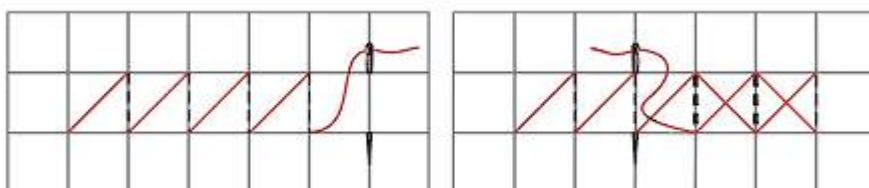
Техніка вишивки

Вишивка хрестиком - це спосіб вишивання малюнка на канві за допомогою голки і кольорових ниток муліне, використовується техніка в повний хрест або гобеленовий напівхрест.

Для виконання однобічного шва "хрест" існує два способи.

Перший спосіб - хрестики шиються зліва направо, спочатку виконується ряд косих стібків з нахилом вправо. При цьому на зворотній стороні утворюється ряд вертикальних стібків.

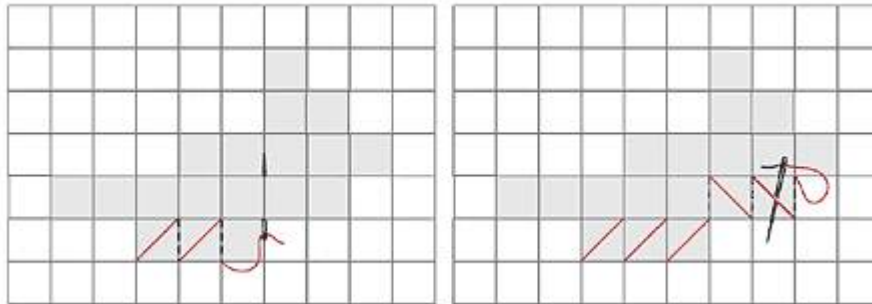
Зворотним ходом робочої нитки шиються перехрещуючі стібки в напрямі справа наліво.

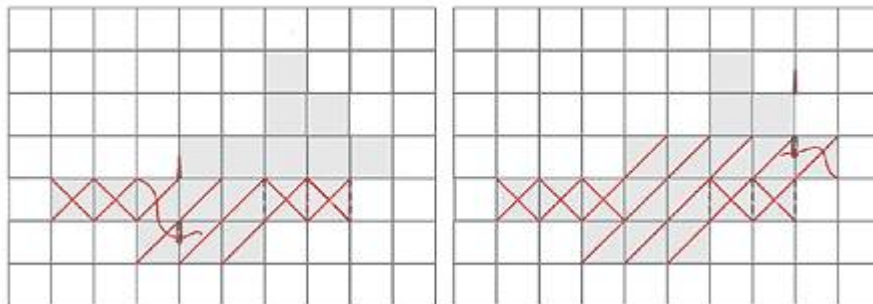
В деяких випадках форма заповнюваною вишивкою поверхні не дозволяє укласти всі лицьові стібки в одному напрямі. Розглянемо такий випадок на прикладі. Перший ряд

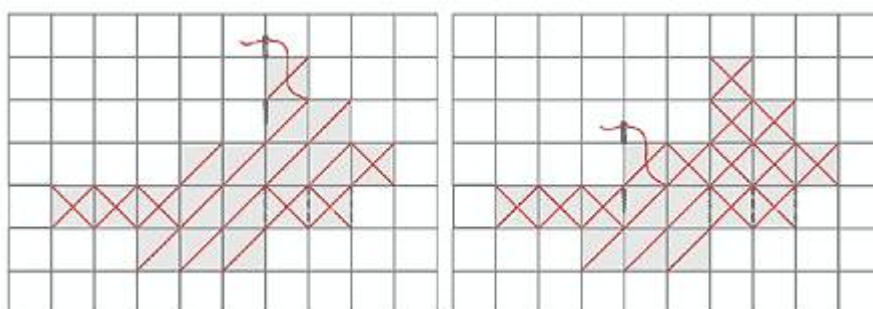
запропонованої форми заповнюємо стібками. Виконуючи останній стібок нижнього ряду переходимо у верхній ряд і заповнюємо дві праві клітинки вишивки. При цьому стібки виходять поверненими в протилежну сторону. Для того, щоб виконуючи перехресні стібки, не порушувати загальний ритм, проводимо голку з робочою ниткою під вишитими стібками.

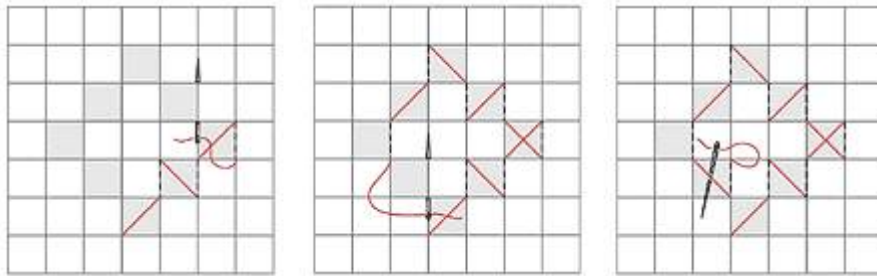
Так само заповнюємо другу клітинку, а потім закінчуємо ряд "правильними" стібками. Зворотним ходом заповнюємо три крайні ліві клітинки хрестиками і, при виконанні останнього з них переходимо в наступний ряд. Так само, виконуючи останній хрестик, переходимо з третього ряду в четвертий.

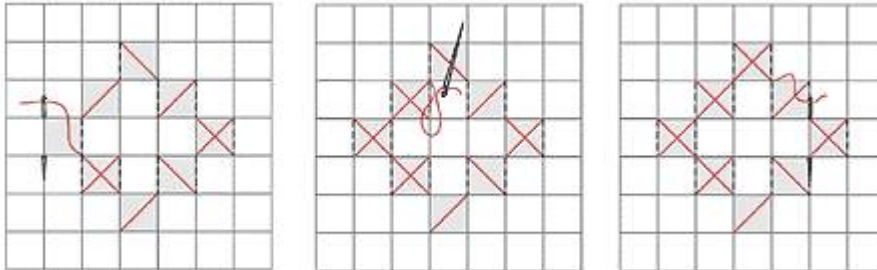
Хрестики в наступних рядах виконуємо так само, як і в попередніх. Вишивши хрестик в п'ятому ряду, зворотним ходом заповнюємо такими ж пересічними стібками весь фрагмент.

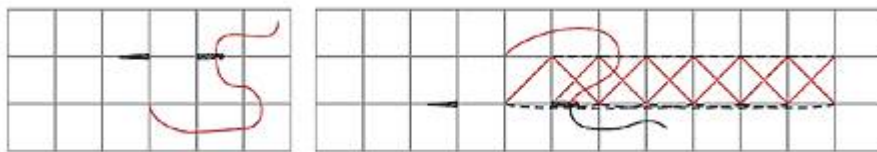
При вишиванні орнаментів на різних виробах можуть зустрічатися фрагменти малюнка, в яких хрестики стоять окремо один від одного. У таких випадках кожен клітинку послідовно заповнюємо одиночними косими стібками, рухаючись по контуру малюнка. У тих місцях, де малюнок мінняє напрям, в одних випадках крайню клітинку відразу заповнюємо хрестиком. У інших випадках її не заповнюємо зовсім, а проводимо робочу нитку на зворотній стороні до наступної клітинки. Потім зворотним ходом робочої нитки вишиваємо пересічні стібки, кожного разу, уважно стежачи за тим, щоб правильно прокласти нитку. У одних клітинках нитку прокладаємо поверх першого стібка,

у інших - проводимо її під першим стібком.

Є інший спосіб вишивання швом "хрест". Вишивку виконуємо справа наліво, виконуючи хрестики в один прийом. Роблячи перший косий стібок, робочу нитку проводимо по зворотній стороні горизонтально з кута в кут заповнюваної клітинки. Виконуючи пересічний косий стібок, направляємо нитку по зворотній стороні в протилежний кут наступної клітинки, паралельно першому зворотньому стібку. Таким чином, на зворотній стороні вишивки виходять паралельні ряди стібків.

Цим способом вишиваються, як правило, невеликі смугові орнаменти, нитками одного кольору, з невеликими просвітами між хрестиками. Такими орнаментами прикрашають серветки, рушники доріжки. Як доповнення до таких орнаментів лічать такі види вишивок як мережки, шов напівхрест (розпис), декоративні рахункові шви - строчка, стебельчатий, кіска і ін.

Правила безпечної праці і санітарно-гігієнічні вимоги під час вишивання

Для виконання ручних швейних робіт слід правильно організувати робоче місце. У процесі роботи дотримуватися правил безпечної праці та санітарно-гігієнічних вимог

1. Вишивати й шити треба сидячи на стільці із спинкою. Сидіти потрібно прямо, не сутулячись.

2. Освітлення має бути хорошим, бажано природним. Під час вишивання правою рукою світло повинно падати зліва на робоче місце, при вишиванні лівою рукою - справа. Через кожну годину вишивання чи шиття необхідно робити відпочинок для очей на 5 - 10 хв. Під час відпочинку очі перевести на спокійне забарвлення. Корисно також використати цей час на виконання гімнастики для м'язів очей.

3. Перед виконанням ручних швейних робіт треба ретельно вимити руки, щоб не забруднити тканину.
4. Інструменти і пристосування зберігати у спеціальній шкатулці чи ящичку. При виконанні ручних робіт шкатулку з інструментами та пристосуваннями класти на стіл праворуч від тканини.
5. Голкою працювати обережно. Не підносити голку близько до обличчя.
6. Після роботи голку й шпильки зберігати тільки у гольнику або покласти у спеціальну коробку. Не залишати голку без нитки. Забороняється зберігати голку, вколовши її в одяг.
7. Ножиці на робочий стіл класти із зімкненими лезами, направленими від себе.
8. На робочому місці слід дотримуватися чистоти і порядку.

7. Заключний етап

Розрахунок собівартості та ціни виробу:

Розрахунки матеріальних витрат на вишиту картину

Назва	Кількість матеріалів	Ціна (грн.)	Усього (грн.)
Канва	0,5 м	25.00	12.50
Нитки червоні «Муліне»	5 мотків	0.50	2,50
Нитки чорні «Муліне»	5 мотків	0.50	2,50
Нитки жовті «Муліне»	2 мотки	0.50	1,00
Нитки оранжеві «Муліне»	4 мотки	0.50	2,00
Нитки світло-зелені «Муліне»	5 мотків	0.50	2,50
Нитки темно-зелені «Муліне»	5 мотків	0.50	2,50
Нитки бежеві «Муліне»	10 мотків	0.50	5,00
Бісер червоний матовий «Чарівна мить»	2 пакетики	4.00	8,00
Бісер червоний блиск. «Чарівна мить»	1.5 пакетики	4.00	6,00
Бісер оранжевий «Чарівна мить»	1 пакетик	4.00	4,00
Бісер світло-зелений «Чарівна мить»	0.5 пакетика	4.00	2,00
Бісер темно-зелений «Чарівна мить»	0.5 пакетика	4.00	2,00

Бісер чорний «Чарівна мить»	1.5 пакетики	4.00	6,00
Бісер бежевий «Чарівна мить»	1 пакетик	4.00	4,00
Голка	1 шт.	0.50	0.50
Всього			63,00

В И С Н О В О К

Загальні витрати на виготовлення вишитої картини становлять 63,00 грн. Вартість такого виробу в магазині (на ринку) від 200 грн., отже, мій проект є економічно вигідним. Водночас виготовлена картина відповідає нашому задуму і не поступається якістю та естетичним виглядом подібним до магазинних виробів. Вважаю, що мета проекту досягнена.

11. Екологічне обґрунтування

Використання тканини, ниток, голок, ножиць, пялец і т.д., шкідливих впливів на організм людини в процесі виконання роботи не надає. Воно екологічно чисте. Сировиною для отримання бавовняної тканини, ниток є рослина бавовна, оброблюване людиною. На основі вище викладеного вважаю, що виготовлення та подальше використання мого проекту не тягне за собою змін у навколишньому середовищі, порушень в життєдіяльності людини.

12. Аналіз проекту

1. При виконанні проекту використовуються матеріали загальнодоступні.
2. Технологія виготовлення посильна для будь-якого учня.
3. При роботі над вишивкою розвивається посидючість, уважність, акуратність і терпіння.
4. Вартість виробу в 2-5 разів дешевше, ніж при покупці.
5. Картини переносні, їх можна подарувати, продати.

13. Рекламний проспект проекту

Майстерня «Майстриня» приймає замовлення на виготовлення картин для прикраси вашого житла і в якості подарунка для ваших рідних, друзів, знайомих. У нашій майстерні ви можете замовити картини будь-якої форми і розміру. Вас приємно здивують відмінну якість і низька ціна виробу, і висока культура обслуговування. З нетерпінням чекаємо вас за адресою: м. Вінниця, вул. Винниченка, 28 Заклад "Загальноосвітня школа I-III ступенів №8

Вінницької міської ради".

Завідуюча ательє і бригада молодих енергійних дівчат

Список використаної літератури

1. Гринофф Джейн. Вышивка крестиком. Настольная книга. М.: Издательство: Эксмо, 2006.
2. Ерёменко Т.И. Иголка-волшебница. Просвещение, 1987.
3. Климова Н. Т., Федосова О. П., Наумова О. Н. Ручная вышивка. М.: Лёгкая индустрия, 1980.
4. Литвинец Э.Н. Учись вышивать. Серия «Сделай сам». М.: Знание, 1991.
5. Сычева П. В. Вышивка. Горноалтайск, изд-во «Альтернатива», 1991.
6. Чижевский А. Е. Я познаю мир: Детская энциклопедия: история. ООО Фирма «Издательство АСТ», 1999.